

**Інтерактивні технології як засіб розвитку творчих здібностей
учнів 5-9 класів на уроках трудового навчання**

Анотація. У статті проаналізовано процес використання інтерактивних технологій в освітньому середовищі як засобу розвитку творчих здібностей школярів. На розвиток творчих орієнтацій та здібностей учнів 5-9 класів, впливає суспільство, сім'я, друзі тощо, проте ці важливі задачі успішно і ефективно реалізує система освіти у навчально-виховному процесі. Цю задачу значною мірою можливо вирішити через впровадження інноваційних технологій, серед яких важливу роль відіграють інтерактивні технології, що забезпечують взаємодію педагога та учня. Для особистіснозорієнтованого підходу до навчання інтерактивні технології є найбільш дієвими. Під час застосування інтерактивних технологій створюються моделі реальних життєвих ситуацій, використовуються проблеми, що спільно вирішуються. Тому інтерактивні технології навчання найбільше сприяють формуванню у школярів творчих умінь і навичок, виробленню особистих цінностей, створюють атмосферу співробітництва, творчої взаємодії у навчанні, чого значно важче досягти, послуговуючись виключно традиційними методами та прийомами навчання.

Ключові слова: *трудове навчання, творчі здібності учнів, навчальний процес, інтерактивні технології.*

Abstract. *The article analyzes the process of using interactive technologies in the educational environment as a means of developing creative abilities of students. The development of creative orientations and abilities of students in grades 5-9 is influenced by society, family, friends, etc., but these important tasks are successfully and effectively implemented by the education system in the educational process. This problem can be largely solved through the introduction of innovative technologies, among which an important role is played by interactive technologies that ensure the interaction of teacher and student. For a person-centered approach to learning, interactive technologies are the most effective. During the application of interactive technologies, models of real life situations are created, problems that are solved together are used. Therefore, interactive learning technologies are most conducive to the formation of creative skills in students, the development of personal values, create an atmosphere of cooperation, creative interaction in learning, which is much harder to achieve using only traditional teaching methods and techniques.*

Keywords: *labor training, creative abilities of students, educational process, interactive technologies.*

Постановка наукової проблеми. Сучасні зміни в усіх сферах людського життя потребують відповідних змін у освітній галузі. Відомо, що під час процесу реформування освіти в Україні застосовуються нові форми роботи в межах традиційної системи, збільшується кількість навчальних предметів, розширюються навчальні програми. Але таке спрямування вже вичерпало себе, адже суспільство висуває важливу вимогу до особистості. І цією вимогою є не енциклопедичність знань, а набуття вмій та навичок, що покращують розвиток та самореалізацію особистості, яка є інтелектуальною та духовною, а також сприятимуть формуванню в особистості навичок самостійної розумової праці і творчих здібностей.

Реформа освіти в Україні спрямовує застосовувати усі можливості та ресурси, що підвищують навчально-виховний процес. Питання застосування інтерактивних технологій нині є надзвичайно актуальною проблемою, яка потребує ретельного розгляду.

Аналіз останніх і публікацій досліджень. Проблема впровадження й ефективного застосування інтерактивних технологій в освіті досліджували В. Агеєв, В. Безпалько, В. Биков, А. Васюра, Б. Гершунський, А. Єршов, П. Жданович, К. Кастро, Г. Кедрович, Г. Клейман, К. Колін, Р. Осипа, П. Піндера, Н. Роберт, С. Свириденко, Р. Селезньова, Т. Сергеева. Теоретичні питання використання дидактичних можливостей технологій інтерактивного навчання розглядали О. Пометун, Л. Пироженко, О. Комар та ін.

Питання розвитку та формування творчих здібностей школярів на уроках трудового навчання та у позаурочний час засобами декоративно-ужиткового мистецтва ми розглядали раніше [5; 6].

Метою статті є висвітлення напрямів використання інтерактивних технологій як засобу розвитку творчих здібностей студентів.

Виклад основного матеріалу. Традиційно у якості духовного розвитку особистості школярів розглядають саме розвиток їх творчих здібностей. Здатність творчо мислити і діяти допомагає орієнтуватись особистості у світових процесах, що є швидкозмінними і швидкоплинними, а також сприяють комфортній адаптації до них і власній життєтворчості. У відкритому світі, де майбутнє не може бути чітко прогнозовано, а теперішнє має декілька потенціальних ліній розвитку, людина знаходиться в ситуації постійного вибору, пошуку оптимального рішення відповідно до умов життя і праці. Тому, на всіх рівнях неперервної освіти повинні створюватися умови для розвитку інтелекту і творчих якостей особистості, підготовки її до життя, професійної діяльності.

Розвиток творчої особистості учнів 5-9 класів, їх творчих орієнтацій відбувається під впливом суспільства, сім'ї, друзів тощо, проте у системі освіти реалізація цих задач є важливою складовою освітнього процесу. Це завдання значною мірою вирішується через запровадження інноваційних технологій, серед яких важливу роль відіграють інтерактивні технології, що забезпечують взаємодію вчителя та учнів під час трудового навчання. Таким чином, «суть інтерактивних технологій у тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається» [1, с. 9]. Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно зорієнтованому підходу до навчання. Застосування інтерактивних технологій дозволяє моделювати реальні життєві ситуації, пропонувати проблеми для спільного вирішення, застосовувати рольові ігри. Тому процес використання інтерактивних технологій в освітньому середовищі найбільше сприяє формуванню у школярів умінь і навичок, виробленню особистих цінностей, створюють атмосферу співробітництва, творчої взаємодії у навчанні, чого значно важче досягти, послуговуючись виключно традиційними методами та прийомами навчання.

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчать бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення [2, с. 9].

Інтерактивна діяльність розпочинається із забезпечення такої важливої для формування повноцінного внутрішнього «я» «ситуації успіху», коли кожна молода людина може стверджувати: «Я знаю, я можу!». Така заявка є тільки початком роботи, бо викладач одразу ж створює ситуацію «дефіциту знань». За таких умов спілкування учень відчуває, що попереднього багажу знань йому замало; що свій банк інформативного матеріалу для розв'язування поставленої педагогом проблеми треба поповнити. Відповідно виникає ще одна ситуація, котра в науковій літературі названа «інтелектуальним конфліктом». Вона виражається словами: «Я цього ще не знаю, і мені про це треба довідатися». Через брак інформації студент ставиться в режим пошукової діяльності. У системі інтерактивної роботи педагог виконує роль учасника пошукової діяльності, а не керівника, що нав'язує свій єдино правильний шлях розв'язання того чи іншого завдання.

У перспективному баченні інтерактивного навчання важливим є не те, як багато учні знають, а як багато вони дізналися і що робитимуть зі своїми знаннями. З огляду на це специфіка викладання в режимі інтерактивності передбачає дві речі: вибір і поєднання багатьох чинників як засіб оптимізації і саморефлексії; визначення моментів, що вважаються найоптимальнішими [3, с. 30].

Проблемність завдання збуджує активність школярів, спонукає замислюватися над матеріалом, з яким вони працюють, дивитися на факти під різними кутами зору. Для обговорення вчитель обирає важливу проблему, значущу для молоді, для їхнього сьогоdnішнього життя й таку, що викликає позитивні емоції. Під час обговорення кожен має змогу запропонувати свою власну версію, використовуючи свій життєвий досвід та набуті знання, таким чином проявити самостійність та індивідуальність.

Такий об'єктивний метод колективного обговорення, пошук рішень спонукає учасників виявляти свою уяву і творчість. Він передбачає вільне висловлювання думок усіх учасників, аналіз та удосконалення чужих ідей і допомагає знаходити багато ідей та рішень. Ця форма роботи дозволяє набути навичок співробітництва, оволодіти вмінням спілкуватися, висловлюватися та активно слухати співрозмовника. Цей метод допомагає проводити дискусію зі спірної теми. Він дає можливість висловитися кожному учаснику, продемонструвати різні

думки з теми, обґрунтувати свою позицію або перейти на іншу позицію у будь-який час, якщо вас переконали, та назвати більш переконливі аргументи. Вдалий добір тем, найбільш цікавих випадків, проблем сприяє вихованню особистих, громадянських якостей школяра.

Ефективне застосування інтерактивних технологій спонукає педагога до старанного планування своєї роботи відповідно до теми та мети заняття, враховуючи при цьому питання виховного впливу навчального матеріалу.

Найголовніше завдання вчителя у будь-якій ситуації – створити в аудиторії творчу атмосферу, заохотити до пізнання, поважати інтелектуальну силу учня.

Використання технологій інтерактивного навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної розумової діяльності, яка створює комфортні умови навчання, досягнення такої атмосфери в аудиторії, яка найкраще сприяє співробітництву, порозумінню й доброзичливості, дає можливість дійсно реалізовувати особистісно-орієнтоване навчання.

Творчу діяльність учнів вчені розглядають як таку, що сприяє розвитку цілого комплексу якостей творчої особистості: самостійність у виборі знань; працелюбність; вміння бачити головне; бачити спільне в різних і різне в подібних явищах; розумова активність; підбір матеріалу, який необхідний для виконання конкретного завдання і т.д.

Інтерактивне навчання сприяє розвитку у школярів самостійного творчого мислення та здібності розв'язувати різні життєві задачі. Учень виступає «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з вчителем. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання, аналіз конкретних ситуацій, «сократичний метод» навчання, інтелектуальна розминка, дидактичні ігри [4, с. 72-73]. Учні ж повинні удосконалювати навички: думати, розуміти суть речей, осмислювати ідеї і вже на основі цього вміти шукати потрібну інформацію, трактувати її та застосовувати в конкретних умовах, формувати й відстоювати особисту думку. Інтерактивна модель забезпечує можливість демократичного, рівноправного партнерства між вчителем та учнями.

Надзвичайно важливим чинником успішного розвитку особистості учня є джерело мотивації. При інтерактивному навчанні діє глибока внутрішня мотивація, що є запорукою високо результативного навчання, розвитку та прояву творчих здібностей особистості.

Висновки. Сьогодні у нашому суспільстві виникла нагальна потреба в творчих, діяльних і обдарованих, інтелектуально й духовно розвинених громадянах. Тому завдання вчителя трудового навчання виявляти, сприяти розвитку таких учнів. Перевага інтерактивних методів у реалізації такого завдання є очевидною:

1. Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно-орієнтованому підходу до навчання.
2. Учні освоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінку).
3. Змінюється роль школярів: з об'єктів у суб'єкти навчально-виховного процесу.
4. Основним джерелом мотивації навчання стає інтерес самого учня.
5. Інтерактивне навчання сприяє розвитку комунікативних умінь, навичок, творчих сил, здібностей та нахилів учнів.

Список використаних джерел:

1. Годкевич Л. Інтерактивні технології. *Завуч*. 2004. Лютий (№ 6). С. 9-12.
2. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: Видавництво АСК. 2004. 192 с.
3. Крамаренко С. Інтерактивні технології навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий урок*. 2002. № 5-6. С. 7-10.
4. Хайруліна Т. Активні методи навчання та виховання. *Відкритий урок*. 2001. № 1-2. С. 72-75.
5. Савчук І. Писанка – невичерпне джерело творчого натхнення. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. № 2. С. 30-33.
6. Савчук І., Ніцулаш М. Розвиток творчої пізнавальної діяльності школярів. *Актуальні проблеми математики, фізики і технологічної освіти*: зб. наук. пр. Вінниця: ФОП Данилюк В.Г. 2011. Вип. 8. С. 743-746.